

UKRAINIAN NEWS
Наша газета — українське
контракту. Уім — Девел
Виходить двічі на тиждень:
у середу і суботу.
Дистрибуція: Authorized by European
Comm. Civil Affairs Division - APO 787
- AG 3877 - DEC-AGO - 14 July 1947
Гроші пересилають: Bankkonto
Nr. 0114 Deutsche Hypothek-
und Wechselbank, Filiale New-York.
Ціна за листок з поштовою
вартістю 500. Часовий вистав-
ляється після одержання грошей.

Українські Вісті

UKRAINISCHE ZEITUNG
Verlags- und Versand-
adressen: U. M. (Druck-
Verlag) national wochen-
blatt Nr. 1114
Lizenz: Authorised by European
Comm. Civil Affairs Division - APO 787
- AG 3877 - DEC-AGO - 14 July 1947
Zahlungssort:
Bankkonto Nr. 0114 Deutsche Hypo-
thek- u. Wechselbank, Fil. New-York
Bezugspreis: Durch Postversand im
Monat RM 4.—, einzeln Zustellgebühr.
Das Abonnement ist im voraus zahlbar.

Субота, 8 Листопада 1947 р. — Число 80 (138) Plk III

Samstag, 8. November 1947 — Nr. 80 (138) Jahrgang 3

Правління МУР'у

з глибоким смутком спо-
віщає українське грома-
дство, що дня 30 жовтня
п. р. о годині 1715 по тяж-
кій недовгій недужі в Аугс-
бурзі упокоївся наш доро-
гий колега, відомий поет

ЮРІЙ КЛЕН

(проф. Освальд Бурггардт).

Родині незабутнього
Друга — Вельмишановній
Пані Зінаїді, дочці, та си-
нові висловлюємо наші
сповнені жалю сердечні
співчуття.

ПРАВЛІННЯ МУР'у.

Рада Об'єднання Мистецтв

з глибоким смутком спо-
віщає українське грома-
дство, що відомий укра-
їнський поет

ЮРІЙ КЛЕН

(проф. Освальд Бурггардт),
народж. 4 жовтня 1891 р.
в с. Сербинівці на Поділлі,
по недовгій тяжкій недужі
упокоївся в Аугсбурзі дня
30 жовтня п. р. о год. 17 15.

В особі покійного Юрія
Клена українська літера-
тура втрачає незамінно-
го майстра. Його залише-
ним Дружині, Дочці і Си-
нові висловлюємо спів-
чуття повні болю, жалю і
смутку. **РАДА ОМ.**

Політична криза в Чехо-Словаччині

ПРАГА (ЮП). 5 листопада. Наслідком демісії комуністичних членів словацької адміністративної Ради постала криза, що загрожує поширитися на всю Чехо-Словаччину. А що словацькій Національній Раді не пощастило досягти згоди з приводу призначення нової адміністративної Ради, то це питання обговорюватимуть завтра на спільному засіданні чеської і словацької Національної Ради. Але протестуючи проти присутності делегатів профспілок, селянського союзу і руху спротиву, представники трьох партій — народних соціалістів, католицької партії і словацької демократичної партії — вирішили не брати участі в засіданні об'єднаної Національної Ради.

ПРАГА (Радіо-Беромунстер). 6 листопада. Чехо-словацькому міністер-президенту Готвальду доручено утворити новий словацький кабінет. Партія Бенеша (народні соціалісти) опублікувала сьогодні маніфест, в якому обвинувачує комуністів за їх тоталітарні потягнення.

Міколайчик в Англії — 3 Угорщини втік ще один провідник опозиції

ЛОНДОН (Депар-Рейтер). 4 листопада. Розвиток політичної ситуації в Східній Європі знаменується час від часу зникненням провідних політиків. Колишній провідник польського еміграційного уряду в Англії С. Міколайчик, що приблизно тиждень тому втік із Польщі разом з своїми друзями, прибув тим часом літаком до Англії. Як виходить з його слів, він залишив свою батьківщину, щоб уникнути кривавої купелі, коли довідався, що його, і його друзів мають позбавити парламентського імунітету, віддати до військового суду і потім засудити до страти. Далі він заявив, що після недовгого перебування в Англії він виїде, правдоподібно, до США, де в нього є багато друзів із колишнього міжнародного селянського руху.

ВІДЕНЬ (ББС, РШТ). 5 листопада. Телеграфна агенція повідомила з Відня про прибуття до Австрії провідника угорської опозиційної так званої незалежної партії — Ц. Пфайфера, що зник несподівано, не з'явившись на вчорашнє засідання

парламенту, на якому державний прокурор мав намір домогтися позбавити Пфайфера парламентського імунітету. Про місце перебування угорського політика нічого не-

відомо, як не відомо також, чи прибули до Австрії разом з ним його дружина й дочка. Це вже 4-й випадок втечі за кордон провідників опозиційних партій Угорщини.

Початок цькування проти церкви в СРСР

МОСКВА (ЮП). 3 листопада. Московське радіо повідомило про лист до генералісімуса Сталіна, підписаний 26.474.646 членами комсомолу — совєтської комуністичної організації молоді. Молодь запевняє про рішучість комуністів „знищити кожного, хто зважиться б порушити священні кордони її соціалістичної батьківщини“.

Далі в листі говориться: „Наша молодь бачить усі маніфестації бруду і гнилизни буржуазної культури. Кожна буржуазна країна здається совєтському народові такою, як мешканці гір дивилися б на bagno. Наші вороги — Черчилль, Даллес та інші агенти англо-американського імперіалізму — погрожують новою війною. Та ми не

дозволимо себе заликати. Нехай не буде ясно деяким людям у Англії й США“.

Лист своїм змістом скерований також проти церкви. Орган совєтської комуністичної молоді — „Комсомольская Правда“ — опублікував постанову Центрального Комітету комсомолу, згідно з якою комуністам заборонено відвідувати церкву і взагалі мати будь-яку справу до релігії. Їх завдання полягає в тому, — пише совєтський часопис, — щоб допомагати викоринити „релігійні забобони“ і всюди підкреслювати, що релігія суперечить науці і матеріалістичному світоглядові. Для членів комсомолу, мова йде, неприпустимо вірити в Бога і доприпускати релігійних звичаїв.

Остаточні наслідки французьких виборів

Комуністи аж після МРП — Підтверджено успіх голістського „Об'єднання французького народу“

ПАРИЖ (Депар-Рейтер). 3 листопада. Як виходить з останнього підрахунку наслідків муніципальних виборів, опублікованого французьким міністерством внутрішніх справ середні й праві партії, а також народне Об'єднання де Голя одержали разом 45,1% всіх мандатів. Порівнюючи з останніми муніципальними виборами в квітні 1945 р., соціалісти, радикал-соціалісти і МРП приблизно утрималися на попередньому рівні, тоді як комуністи втратили до 2% голосів.

Загальна кількість обраних до муніципалітетів становить 466,209, що розподіляється таким чином: народне Об'єднання (РПФ) — 39.399 (8,4%), партії центру і правого крила (більшість із них брали участь у виборах на списку РПФ де Голя) — 171.320 (36,7%). Отже, це складає для де Голя і рівнобіжних з ним груп разом 45,1%. Комуністи і близькі до них групи одержали 32.703 мандати (6,9%), соціалісти і незалежні соціалісти — 85.430 (18,7%), радикал-соціалісти — 95.947 (20,5%), МРП — 41.413 (8,8%).

ПАРИЖ (ББС). 1 листопада. Міністер-президент Рамадьє ще доповнивши свій кабінет чотирма новими членами: 2 представниками прогресивних католиків (МРП), 1 радикал-соціалістом і представником соціал-демократичного Об'єднання. Отже, розширений кабінет складається з

7 соціалістів, 5 представників МРП, 3 радикал-соціалістів, 1 незалежного і 1 представника соціал-демократичного Об'єднання. Наслідком

такого розширення кабінету кореспонденти вважають створення в уряді партій центру за доконаний факт.

Наслідки виборів у Англії

ЛОНДОН (Депар-Рейтер-АП). 4 листопада. Муніципальні вибори в Англії, що відбулися минулої суботи, принесли шоправда приріст голосів для консерваторів і велику втрату для лейбористської партії, та все ж вони не мають тієї великої ваги в національній політиці, як то буває з місцевими виборами на континенті. Однак припускають, що вони матимуть деякі впливи на програму лейбористського уряду.

Остаточні наслідки виборів у 392 муніципалітетах такі: консерватори — 1737 кандидатів, з них обрано

1269, лейбористи — 2622 канд., з них обрано 831, ліберали — 459 канд., обрано 140, комуністи — 194 канд., обрано 0, незалежні — 1708 канд., обрано 1082. Виграї і втрачені місця окремих партій розподіляються так: консерватори здобули 639 і втратили 18, лейбористи здобули 43 місця, втративши 695, ліберали — 46, втративши 47, комуністи не здобули жадного місця, а втратили 9, незалежні втратили 135 і здобули натомість аж 176 нових місць.

Лондонська конференція заступників

ЛОНДОН (ЮП). 3 листопада. Як офіційно подано до відома, в підготовчих парадах до конференції закордонних міністрів чотирьох великодержав, що відкривається 27 листопада, братимуть участь: від США — Р. Морфі, політичний радник американського військового губернатора в Берліні, від Англії — В. Стронг, підсекретар німецького відділу англійського міністерства закордонних справ, від СРСР — М. Смірнов, керівник західно-європейсь-

кого відділу совєтського міністерства закордонних справ, від Франції — Жак Гарб де Сен-Арлуен, радник французької військової влади в Німеччині. Підготовчі наради уповноважених міністрів закордонних справ розпочинаються 6 листопада і стосуватимуться питання майбутньої політичної структури Німеччини, правил проведених щодо опрацювання німецького мирного договору і відшкодувань союзним державам за воєнні втрати в Німеччині.

* **ЛОНДОН (Депар).** 3 листопада. Англія звільняє всіх осіб, що їх інтерпретували в англійській окупованій зоні або ж в самій Англії як уявних воєнних злочинців. Причина звільнення: ніяка соціальна ілізія не викривала їх владу.

* **МОСКВА (Депар).** 4 листопада. Генералові Н. Булатову, міністру збройних сил (із берега цього року), присвоєно звання маршала Совєтського Союзу.

* **НЬЮ-ЙОРК (АП).** 4 листопада. З огляду на сучасну політичну ситуацію Центральне Бюро комуністичної партії США вирішило не приєднуватися до Комінформу (щоб не дати „реакційним і профаністським силам США“ приводу „до нових провокацій і утисків проти комуністів“), — говориться в заяві провідника партії В. Фостера і генерального секретаря Е. Денніса-Рей.

* **ОТТАВА (НДФ).** 4 листопада. На запрошення французького державного президента Орліє, 8 і 9 листопада в Парижі гостюватиме канадський прем'єр-міністр Макензі Кінг. Потім він вирушить до Бельгії й Голландії, а звідти до Лондону на весілля принцеси Єлизавети.

* **БАД-НАВГАЙМ (Депар).** 3 листопада. Провід комуністичної партії американської зони опублікував у п'ятницю — одночасно у Франкфурті, Мюнхені і Штутгарті — комунізм, в якому протестує проти нової інформаційної політики американської військової влади і проголошення анти-комуністичного союзу.

* **МОСКВА (АП).** За введення американських і німецьких кінофільмів, що не мають „жадного смаку“, часопис „Комсомольская правда“ виставив догана міністру совєтської кінематографії Большакову. Як долає часопис, ш „без жадного смаку“ тижневий фільми демонструються в різних місцевостях навіть цілими тижнями, тоді як кращі російські кінокартини демонструються часом лише декілька днів. („Телеграф“, 2 11.).

* **БЕРН (ЮП).** 3 15 листопада скасовуються візи на в'їзд до Швейцарії для всіх громадян західних держав, як також Австрії, Нової Зеландії і Південно-Африканського Союзу.

* **ДОРТМУНД (Депар).** 3 листопада. Як видно з неофіційних остаточних наслідків виборів до виробничих Рад в Рурській області, з 1314 обраних кандидатів „соціал-демократи“ становлять 666, комуністи — 325, християнські демократи — 206 і безпартійні — 114.

* **ВАРШАВА (ББС).** 5 листопада. Варшавське радіо вперше повідомляло про птечу Міколайчика до Англії. Провід селянської партії, що складається тепер з лівих елементів, офіційно відкинув його з партії.

* **ЛЕЙК САКСЕС (ГА, Радіо-Мюнхен).** 5 листопада. Пані Рузвельт вступила вчора в комітет соціальних і гуманітарних питань проти совєтських об'явувань, нібито американська й англійська окупаційна влада насильно перешкоджає репатріації ДП, щоб використовувати їх як дешеву робочу силу. Як сказала вона, ІРО дотримується принципу добровільності репатріації. Тому в США обстоюють поселення ДП на новій батьківщині.

* **РИМ (РШН).** 5 листопада. Між Італією і Болгарією укладено торговельну угоду.

* **ЛОНДОН (ББС).** 5 листопада. Сьогодні в Верхній палаті лорд-канцлер заявив, що англійський уряд обговорює можливість передати на ОН питання про порушення мирних договорів Угорщиною, Румунією і Болгарією.

* **ЛОНДОН (ББС).** 6 листопада. За минулий тиждень в Англії відбито 4 млн. 90 тис. тонн кам'яного вугілля — найбільшу кількість за останні місяці.

Вдириття конференції уповноважених

ЛОНДОН (РШН). 6 листопада. Сьогодні о 16 годині 30 хв. по обіді відкрилася в Лондоні конференція уповноважених 4 міністрів закордонних справ. Вони підготували матеріал до підписання мирного договору. Англія, кажуть, хоче стати на конференції посередником між США та СРСР.

Нафтова угода нечинна

ТЕГРАН (Радіо-Беромунстер). 6 листопада. Шах Ірану підписав закон, ухвалений пеланно іранським парламентом, на підставі якого ірано-совєтська нафтова угода від 1946 р. стає відтепер нечинною. Міністер-президент Каввам ес-Султангер офіційно повідомив про не-совєтський уряд через совєтського посла в Теграні.

100.000 нелегальних втікачів

ЛОНДОН (ЮП). 5 листопада. Міністер закордонних справ Бевін заявив сьогодні в Нижній палаті, що протягом 9 місяців п. р. до англійської зони прибули легально з совєтської зони 89.000 втікачів. Крім того, Бевін сказав, що далі 100.000 прибули нелегально.

Поправка

В попередньому числі „У.В.“ на першій сторінці, в замітці про вишкілний стан в Бєлгії (шпальта праворуч від фото, друга замітка знизу), помилково складено наголовок. Замість „Вишкілний стан у Бєлгії“ треба читати: „... в Бєлгії“.

Відгуки на перемогу консерваторів у Англії

годи 23 країн
міжнародної торгової конфе-
ренції в Гаванні. В Женевській
конференції брали участь такі 23
країни: Австрія, Бельгія, Голландія,
Люксембург, Німеччина, Бразилія,
Канада, Цейлон, Чиле, Китай, Ко-
рея, США, Франція, а й колонії: Індія,
Пакистан, Ліван, Сирія, Нормандія,
Нова Зеландія, Англія, Польська
Радянська, Чехо-Словаччина і
Південна Африка.

Література й Мистецтво

Лесь Курбас (фото з часів праці в „Молодому театрі“)

Йосип ГІРНЯК

Двадцятип'ятиріччя „Березоля“ й ювілей харківського театру імені Тараса Шевченка

„Краще сто разів підійматися на Говерлу і, поклавшись, кожен раз падати вниз, оббиваючи собі боки, але за останнім разом все таки побіжно піднятися на вершину, чим повзати тинним хребтом під ногами тих, які прогресивно крокують вперед“.

Лесь КУРБАС.

Після бурхливих 1917 — 1921 років, після „Молодого театру“ — перезйїсника „Березоля“, після короткотривалого з'єднання „Молодого“ з „Національно-державним“ театром та врешті ще коротшого перебування Курбаса із групою одноподумів у Київському театрі ім. Т. Шевченка, — 7. березня 1922 року народився „Березіль“.

Знаменна це дата в історії українського театру. Навряд чи знайдеться хто серед нашого суспільства, хто в час, коли не одні пивності духово-культурного життя, з тих чи інших міркувань, у запалі дискусій відпадають гострій критичі, — відважиться б заперечувати знаменність цієї визначної дати українського театру.

Уся тридцятилітня історія нашого театру не зможе протиставити цьому театральному явищу чогось рівноцінного.

Які ж жорстокі часи... Яка жорстока епоха, що не дала можливості як слід зафіксувати цей історичний етап нашого театру і залишити для прийдешніх поколінь чітку картину цієї блискучої сторінки. Ніколи ще в наші історії так жорстоко не нищили в корені зародки духового та мистецького відродження, як це робилося і робиться досі — за наших часів.

Не тільки бібліотеки, музеї, але й приватні архіви вибувають до тла, щоб і сучасники були позбавлені усякої можливості зібрати й систематизувати для майбутнього хоч одну із сторінок культурного процесу.

І чи не настав тепер крайній час, тут на еміграції, де пошастило, хоч і одиницями, нашим театрознавцям, критикам, глядачам, відвізати у своїй пам'яті цю епоху і залишити, хоч би й не повний, але все ж таки слід із нашої вже й сьогоднішньої історії?

Після п'яти років успіхів та розквіту, під час страшної руйни й

голоду, Лесь Курбас, зустрівши на Хрешатику 7-го березня 1922 р. М. Семенка, позичив у нього два з половиною карбованці та, зайшовши до редакції газети „Пролетарська правда“, заплатив за оголошення про прийом кандидатів до мистецького об'єднання „Березиль“.

10 березня Лесь Курбас із чотирма однодумцями та сорокма студентами київських інститутів (які на другий день після об'яви зголосилися до нього) оформили першу майстерню „Березоля“. Мистецьке об'єднання „Березиль“ збило біля себе не тільки акторів і тих, які бажали стати акторами, але й мандрів, письменників, музик та мистецтвознавців. До вересня 1922 року вже було чотири театральні майстерні, режисерська лабораторія, художня майстерня, театральний музей та журнал „Барикади театру“.

На Хрешатику у зруйнованому, без виходу і дверей, помешканні бурного шантажу закінчили вишкільна праця не тільки над фаховими, але й над загальноосвітніми дисциплінами. У трьох перших майстернях вишколювалися зовсім молоді учні, які тільки починали театральну науку, а у 4-ій збиралися молоді й сивоголові актори. Ні голод, ні злидні не лякали, ніякої допомоги від громадянства, ані від держави не було. Студійні ший день були зайняті навчанням, а вночі працювали для заробітку на прожиття. Виробилася неймовірна винахідливість у підшукуванні відповідної праці, яка б давала можливість цілий день віддаватися студії.

Тільки після двох років невтомної самопосвятої праці, після відбору із чотирьох майстерень найвідповідніших та найздатніших у майбутні актори та після відсіювання акторів тих, які зуміли відлати усе своє життя „Березолю“ і прийняти ті вимоги, які поставлено через них, організовано театр „Березиль“.

У 1924 р. „Березиль“ займає твердиню російської театральної культури — солововський театр у Києві, а у 1926 р. переїздить до Харкова, як столичний центральний театр України. До кінця 1933 р. усе театральне життя на Україні розбудовувалося (хоч як цьому протиповідали державні чинники) під впливом та гаслами „Березоля“.

Не наше завдання давати оцінку та аналізу шляху цього театру. Це повинні зробити театрознавчі й критики. Коли вони цього не зроблять у найближчому часі, — безсільно пропаде найсвітліший розділ нашої театральної історії. Про це вже подбавуть жорстокіші із жорстоких тиранів нашої батьківщини. Ми хочемо тільки у 25-у річницю „Березоля“ схилити голову перед творцем ідейним нахненником цього театру — Лесею Курбасом. Бо тільки масштабна постать, якою був Лесь Курбас, могла так різко повернути керму українського театрального корабля у курс світового театру.

До Леся Курбаса український театр був „етнографічним поняттям“. Після „Молодого“ театру, а потім „Березоля“ — українська театральна культура займає гідне місце на європейському і світовому форумі. У деяких ділянках це досягнула і наша наука, література, драматургія (М. Куліш) та театр, завдяки Лесею Курбасові, його генію, тут став на чільному місці, у першому ряді.

Не було б Курбаса, театр і досі не вибрався б із пелюшок „екзотичного“ народнього театру. Сьогоднішній наш театральний фронт підтверджує цю думку. Не мавало цілком місяців з хвилини як „здікновано“ Курбаса — а український театр вже почав котитися швидким темпом до глибокого провінціалізму. Не рятували справи ні мільйонні субсидії, ні сталінські премії, ні ленінські ордени. Не стало генія... А його не можна було купити ні мільйонами, ні преміями і орденами.

Не даром у жовтні місяці 1933 року, перед прем'єрою „Маклема Граса“ М. Куліша, намагався це

зробити Постишев, обіцяючи золоті гори Курбасові, щоб він тільки прийняв більшовицьке „вірую“... Та нічого з цього не вийшло. Генія не купиш.

На цю приманку пішли Крушельницькі, Юра! Та їм бракувало одного — курбасівського генія.

І ось цього року відсвятковано 25-літній ювілей театру „Березиль“, який у 1933 році, після арешту Курбаса, переіменовано на „Харківський театр ім. Шевченка“. Посипалися привітання кагановичів, хрущових, постанови верховних рад, орденів та премій на столі, пошлі голови колишніх березильців... Чотирнадцять років працював Крушельницький, виконуючи „курбасизм“ із його ж театру. А пишеш „курбасизму“ відбувалось дуже просто. Треба було тільки переписувати на своє Konto весь творчий шлях Курбаса і, деручи горлянку, кричати голосніше всіх катів українського відродження: „Розпни його“... Із 1933 року „товариш“ Крушельницький, неугавно розриваючи свої „ризи“ та випертаючи душу й сумління, намагався якнайдошкульніше укусити хоч тиль свого учителя і заробити тридцять сребренників. Юра заробив їх, продавши свого вчителя. Крушельницький і Ко перегнали Юру, бо не тільки продали свого вчителя, але ще й обікрали його.

За останні роки від початку ювілейного періоду, за 1922-1933р.р. „Березиль“ не тільки посів чільне місце у культурному процесі на Україні, він зумів стати грізним конкурентом на театральному фронті СРСР. Захід через „Березиль“ шукає контакту з духовою Україною. І що найцінніше, Курбас із підмоги березильської сцени кидав в обличчя окупанта і російського імперіаліста такий протест, на який не відважуються вже наші сучасники. Та коли не вдалось запрягти Курбаса у совєтський „гуз“, тоді закрили йому рот і позбавили мистецьку українську корону найціннішої перлини.

І ви, „товаришу“ Крушельницький, із ласки і рук катів перебрали цю пограбовану корону і на совєтській тачці дотягнули її до 25-річного ювілею. Ми не забирали б голосу, коли б ви святкували свій 14-літній ювілей. Тоді б... чорт з вами! Але із чим ви прийшли до 25-річчя? На що ви витратили 14 років?

На соціялганя із презреними театральними стервятниками — Юрами, Герещенками, Васильками, які на 10 років раніше вас заслужили орден, яких ви тільки тепер „удостоїлись“ із рук сталінських лакеїв? При Курбасові ці теперішні „світла“ були у такій тіні, що й поса їх не було видно. Тепер ці „тіліні“ ваші, Крушельницький, соратники

по обзиранню сорочки з українського театру. Що ви зробили із колишнього блискучого мистецького обличчя „Березоля“? — Провінціалістський російський театр — „на малоруськом языке“!

Може совєтський полон не дав вам можливості піти шляхом нашого учителя. Він теж був у полоні, але зумів своїм інквізиторам — Постишеву, Затонському, Любченкові та Хвалі на засланні у паркомосі, який він тоді ж назвав „крематорієм української культури“, так плюнути у вічі, що цього плюнка не змила і їхня смерть.

Не завдава ваша роль!.. Ви рішили рятувати свою мизанську душу і коштом цього рятунку затьмарили прекрасні обрії українського відродження.

Тепер після 14 років зажерливого викоріювання „курбасизму“, коли нове покоління, із милости ваших господарів, уяви не має про золоту добу нашого театру, ви, „товаришу“ Крушельницький, у своєму ювілейному звіті поносите світлу пам'ять великого героя української духової Революції! Ви пишете в статті „Шевченівці“, що „націоналіст Курбас, ворог свого народу, порокою, шкідливою практикою завдав великої шкоди українському театрові. Партія допомогла знищити цього ворога!“ („Рад. Україна“, ч. 103, 24.5.1947).

Хто ворог українського народу — це скаже історія, хоч ми вже й сьогодні не знаємо. Але для чого ви це пишете? Щоб тільки заслужити собі локайський недогризок зі столу кремлівського сатрапа? Яким презреним рабом треба бути, як треба бути „визутим“ із національного сумління та гідності, щоб власними руками виконувати завдання і бажання найлютішого ворога свого ж народу!

Який „переможний“ ваш творчий шлях за 14 років? Від „Народнього Малахія“, дядька Тараса, Падуря — блискучих образів великого М. Куліша — до корнчуківського „лячка“ із пасквілю на Б. Хмельницького та котерівського „Ярослава Мудрого“, по московському рецепту скомпонованого!

І після цього у вас на обличчі, замість пекучого сорому, самозадоволення хамелеонська усмішка!

Ще б пак, — сталінський лавреат! Ви ще й далі присагаєте винищувати курбасівський буржуазний націоналізм.

Для цього короткі ваші руки, „лавреате“!

Із непоборного українського духа ще народяться сили, яким, якщо, може, покищо не уласться піднести на висоту великого учителя, то, бодай, для початку — вони не дозволять вам витерти із нашої книги театру слід Леся Курбаса.

Колектив театру „Березиль“ в період праці над п'єсою М. Куліша „Маклема Граса“. В центрі Лесь Курбас.

(Фото з 1933 р.)

Герман ГЕССЕ

Уривок з листа

Пересилаю тобі останню редакцію нової поезії. За ці чотирнадцять днів, поза виконанням чисто формальних щоденних обов'язків, я власне нічого не зробив, крім всебічного випробування цієї редакції, яка постанала після п'ятидесятих проміжних стадій і є тепер остаточною. Так, не камишею: в той час, як півсвіту в скопах і бункерах, в фортецях і військових кораблях, на корабельних і фабричних готується цілковито розбити на порох і уламки наш дотеперішній світ, я ціленими днями заклопотаний тим, щоб краще зрелатувати свою невеличку поезію.

Вийшло так: поезія мала спочатку чотири строфи, а тепер має лише три, і мені здається, що від того стала простішою та кращою, істотно нічого не втративши. Саме в першій строфі четвертий рядок заважав мені з самого початку, він був явно вимушеним засобом розв'язки, і при багаторазовому підписуванні поезії для друзів мого неприємне почуття зростало, це місце звучало мені все більш невідомо, все більш несподіваним замком, все більш фатально. Нарешті, навіть серед друзів, які дістали поезію, знайшовся один з тонким слухом, якому цей рядок теж не сподобався; він мені писав про це, і я мусів визнати за ним правду. Тоді я почав уважно обстежувати рядок за рядком, слово за словом і випробувати, що зайве, а що ні.

Можна спитати: нащо потрібна така праця? Десять десятків моїх читачів, навіть більше, ніж десять десятків, взагалі не помітять, чи має поезія таку або іншу редакцію, хоч коли-не-коли один зареагує лавовим правильно. Я не забуваю, хоч це було вже тридцять років тому, як колись один читач попросив у мене текст невеличкої поезії. Він її читав у журналі, але не пам'ятав уже в якому, і затримав у пам'яті всім рядків—лише один вивав йому з голови, і коли я переглянув, не був той слабкий рядок у поезії, який роками стояв у моєму рукописі під знаком питання і так вимагав покращення!

Отже більшість читачів не буде вадити мені за мудрою коректурною працею, навіть зовсім не помітять її. Журнал, що друкуватиме поезію,

дасть мені за неї, зовсім без уваги на те, має вона три чи чотири строфи, добра вона чи зла, звичайних два франки, суму, приблизно рівну денному заробітковій кваліфікованого робітника. Отже моя праця над вдосконаленням цього вірша для світу виглядає пісенницею, чимсь комічним і забавним, скорше навіть божественним. Як доходить поет до того, можуть спитати, щоб стільки завдавати собі клопоту з парою своїх віршів і так марнувати на них час?

Можна б так відповісти на ці питання: поперше, те, що поет робить, ймовірно не має навіть вартості—бо чи можливо, щоб він створив саме ту з дуже небагатьох поезій, які переживають свій час і свого творця? Але все ж це не дуже поважна людина зробила щось ліпше, щось менш шкідливе, невипадково і більш побажане, ніж робить більшість людей сьогодні. Він, напевний, створив вірш, але не стрляв і не руйнував, не затопляв кораблі т. д.

Можна ще й так відповісти: поет перебирає, компонує й добирає слівця у тому світі, який уже завтра може бути знищений, це точнісінько те, що роблять анемони й первоцвіти або інші квіти, які тепер ростуть на всіх луках. Можливо лука завтра буде зорана гранатами чи затруєна газами, або завтра прийдуть солдати й укривуть її окопами чи густо засипують її колючими огорожами. Але квіти не зважають на можливість таких перешкод.

Так приблизно можна відповісти. Але крім самого поета ніхто про це й не питає.

(З книги «Вірна і мря») Пер. з нім. Ів. Кошелівця.

Хоч відійшла моя весна,
Хоч спереді немає зуба,
І крізь останню проріді туба
Вже світить лисина ясно,
Але холодну безнадію
До серця в гості не прийму
І першим проліскам радію,
Невже десять літ тому.

І все крім загородь колючу
Я не злякаюсь висоти,
Вилізу на розлиті кручу,
Щоб першу квітку досіти!

І КАЧУРОВСЬКИЙ

До четвертої річниці смерті Стефана Цвайґа

Журнал „Рау“ (ч. 35, 1947.) містить до четвертої річниці смерті Стефана Цвайґа спогади Леопольда Штерна. Штерн був першим свідком смерті великого австрійського письменника, він дає істотні причини його самогубства і публікує текст останнього листа, знайденого в кімнаті Стефана Цвайґа.

«Ніде, як тут у Бразилії», писав Цвайґ, — я не міг би краще влаштувати своє життя з того часу, як світ моєї мови загинув і була зруйнована моя духовна батьківщина — Європа. Але після шістдесяти років життя і потребував нових сил, щоб почати зовсім нове життя. Мої сили вичерпані після довгого блукання без батьківщини. Тому я думаю, що для мене краще своєчасно відійти й просто скінчити життя, в якому духовна праця завжди була найбільшою радістю, а особиста свобода найвищим даром землі. Я прощаюсь з усіма своїми друзями. Хай буде їм дано побачити світанок після довгої ночі!»

Леопольд Штерн часто відчував, що старість перелякала того, кого

Йозеф Ромен називав великим європейцем. Але понад усе йому нестерпною була думка жити без батьківщини й без родини. «Я людина, що загубила свою тіль», — говорив він, — так я є тою людиною, що втратила своє минуле. І ця втрата душить мене. Для поета це означає: я скрізь чужий автор, твори якого цінують, але іменем якого не багатують національного письменства».

Йому особливо болісною була неможливість говорити рідною мовою. «Напруження, до якого змушує мене потреба постійно перекладати свої думки, втомлює мене; страх, що я погано висловлююсь, так опановує мене, що думки часто спотворюються, і я пишу те, що можу, замість того, що хочу сказати. Хіба це не передчуття смерті — тремтіння в полоні своїх думок й не мати змоги передати їх іншим? Проти власної волі, з криком і плачем, ми приходимо до життя і тільки гідністю нашого відродження можемо знову виправити сміховинність свого народження».

(За „Нувель де Франс“).

Критичні нотатки

ПОРФИРІЙ ГОРОТАК. ДИЯБОЛІЧНІ ПАРАБОЛИ

(В-во „Нові дні“, Зальцбург, 1947. 105 стор.)

Це гротеск, що гротесковий саме тим, що він не допускає гротесковості.

Гр. ШЕВЧУК

Ці слова, сказані з іншого приводу, приходять на думку, коли прочиташ Порфирія Горотак.

Він з'явився на нашому літературному небі десь із-за гір Австрії дивною хвостатою і різнокольоровою кометою, до якої наші літературні звичацотні вже давньою пильно й обережно приглядаються, але й досі нічого певного про неї не можуть сказати.

Не розгадає ідіот Мого істоту трінадцять, бо справді склався з трьох істот: одна бере усе на кишки, а друга пестує ліризм, а третя олімпієм тушем страшний малює катаклізм.

Очевидно, що після такого пояснення тільки ідіот не розбереться, що маємо тут діло з літературною містифікацією, в якій бере участь крім двох поетів ще, очевидно, і якийсь малай. Перших двох бачимо у цій збірці і скажемо, що приваюють один із них є першорядний наш майстер віршованої поезії — це видно із таких речей, як „Висвячення“, „V-2“, „Тирольська

осінь“, або з таких іронічно-ліричних іп'єктив, як „Туга за романтикою“, яка нагадує нам безсмертного майстра цього жанру Гайне або автора деяких розділів „Попелу імперії“. Третього Горотак в цій книжці нема. Очевидно, він виступить як ілюстратор автобіографії Горотак, появу якої обіцяє перелімова Л. Мосенца.

Загальне враження від збірки таке, наче ви зайшли до веселого ювеліра, який у одну жменю зачерпнув оригінальних самоцвітів, підробок і простих черепків, та, швидко побрязкуючи ними, дражнить читача: ану, розберися.

Знов інше враження підказує нам в авторах старших і дещо стомлених поетів, які пародіють молодших — тих силів символічного Зеленого Квіна, сходу, тих „тигрових“ літературних, іскристих життєвих тонус яких покищо не знайшов собі належної переконливої форми вислову.

Але тут вийшов парадокс: з'явився серце тигра, мисливець став справжнім тигроловом (вірш „На полюванні“) Порфирій Горотак, безумовно, є одним із таких авантурних (у ліпшому розумінні) „тигрових“.

Зате всі інші об'єкти його пародії і сатири попали у справжні прут конської кліщі.

Зрештою, як би там не було, але ми не можемо не любити Горотак за його веселу дотепність, майстерність і тонкий смак.

СТЕПАН ПІДКОВА
СМІХ НА ДОЗВІЛІ

(Гуморески. В-во „Заграва“, Гайденів)

Щоб не говорили про автора цієї збірки, але одно лишається безсумнівним: він має справжню гумористичну „іскру Божу“, але не використовує її.

За що іскру промовляють такі гуморески, як „Вірна ліпунів“, „Партійна сорочка“, в яких автор дотепно висміює головну болячку еміграції — партійницьке зловия взаємодопомоги, проважене з найвищих мотивів і приводів. Уміє Підкова говорити стисло, часом ядерно, заковуючи всю розповідь в одну коротеньку, але міцну драматичну дію.

За те, що автор не використовує як слід своєї „гумористичної іскри“, промовляє те, що, поперше, такі вадливі гуморески не ставлять у збірці більшої, що, подруге, автор обмежується на традиційних прийомах вишпелювання сільського гумору з незвичайно виправданими „сальностями“ і вульгаризмами.

Це не погана річ вийти із школи Остапа Вишні. Кажемо „вийти“, бо в кожній школі, навіть найкращій, справжній талант не може безкарно сидіти довше, ніж належить для вишколу і власного формування.

Остап Вишня — майстер свідомої стилізації віками нагромадженого сільського гумору. Але не можна його безвольцю наслідувати, не вдаючись в протиставлення.

Сатира й гумор потрібні нам, як повітря. От чому ми вітаємо і збірку Степана Підкови — покищо одного з кращих наших гумористів. Але з його культурою гумору наша література не може дати таких творів, як „Колгосп тварин“ Орвела, як гумор Марка Твена, Чехова, Гоголя, не кажучи вже про сатиру Щедрина.

Перед гумористом стоїть таке грандіозне завдання, що при його здібностях такти варто було б не досипати поцей над чужими мовами і літературами та над власними гумористичними, але глибокими студіями життя. Ю. ДИВНИЧ.

Ю. КЛЕН

Думки на дозвіллі*)

Несподіваною силою вражають нас деякі вірші Леопольда Полтани. Застуєний вірш „Хто ми?“, який відкривається збіркою „За мурами Берліну“, хвилює, і його можна без мізиці перечитувати. Він ставить питання про наше призначення, про нашу роль в цьому короткому відтинку історії. Ми для чого не то за життя поховані, не то руки, що блукають у хмарах, не то глухі Бетговени, що творять свої симфонії, не чуючи звуків. І, може, ті симфонії аж з гір Патагонії „виступають“ вперед покоління?! Цей вірш заповнює збірку надзвичайної силою, хоч решта поезій не є на тій самій висоті. Як дуже оригінальний з звукового боку виділяється вірш „Катериничка“:

Тайніше вітер на площах
Палаше палаш донос
А хто він, а хто це, а хто що
Сьогодні вийде до площі?

І, Полтану доводиться чути різні думки: то він палаша, то він щось обдурований поет. Це від того, що він дуже не рівний. Обіч з жаргонними виразами можна знайти надзвичайні. Але ж поезія про па-

мі Герту вміщена в збірничку МУР'у являє нам зразок тонкої досконалості, якої сподіватися можна від пілком дозрілого таланту. Такого формою й змістом довершеного вірша ми не знайдемо ні в кого з молодих поетів. Оті іскрові самоцвіти — беручи ще на увагу молодість поета — свідчать, що з нього може виробитися першорядний майстер, якщо він сам до своєї творчості поставити суворі вимоги.

У празничному журналі „Проблем“ колись привернули мою увагу кілька там надрукованих віршів Івана Вершини. Вони видалися мені такими цікавими, свіжими, безпосередніми й сміливими в образах своїх, що я звернувся до редакції за інформацією. Я довідався, що той самий автор ще друкує свої речі під ім'ям Очерет. Передо мною збірка „Апостоли“ того ж таки автора, що зветься північ Василь Барка. Серед збірок нових поетів вона відразу виділяється тим, що не має віршів штампованих. Але тут ще шукання, і, на мою думку, автор ще не знайшов свій стиль. Вірші Івана Вершини обіцяли більше. Мені здається, що поетів Ва-

сяля Барка сама собою цікава, як особистість, як людина, що прийшла з великої України, де її старалися виховати в матеріалістичному світогляді марксо-ленінського катехізму, і яка, прийшовши сюди, поєдналася відкритими очима селянського хлопця на світ її невідомий і широким душою, з протестом проти того, що їй там накидалось, стала шукати Бога, того Бога, якого досі від неї ховалося, якого заперечувалося, в існування якого заборонялося вірити. З цього широго шукання відкритої душі може колись зродиться велика лірика, якщо не збавить поета на мавпий неабросовісна критика, що вже тепер оголошує його „пророком“, закручуючи без потреби голову людини, що шена шляхах своїх шукань. Поетові тільки можна порадити краще прислухатися до голосів тої суворой критики, що лиш на позір видається „ворожою“, а на ділі бажає йому добра.

Якщо критика намагається впевнити й Осмачку в тому, що він геніальний, то це є менше зрозумілим, ніж у випадку з Баркою, бо зайва річ впевняти людину в тому, в чому вона сама давно впевнена.

Про це свідчать хоч би віршовані сарка „До правни українського Д. Скоропадського“ на те, що вкрадено в поета рукопис поезії

й тим заподіяно кривду більшу, ніж авторові „Слова о полку Ігореві“, бо ім'я його не зберігли аналіз. Після скарги йде прокляття злодіям:

Нехай і крик сови і спів
І церковних служб гармонія
І стогони в стаханівських
І на горіщі нивална кота...
І змова осіння невогода,
І свиста поїзда згадають ім,
Що вкрали у поета і в народа
Найкращий поет підступом своїм.
І далі заклинанням:
То щоб у жилах кров ім
стала роком...
І щоб кістка їх прильнула
крути.

Осмачку ми вже від багатьох років знаємо, як поета. Йому часами вдавалися такі шедеври, як „Ресті“, поезія надзвичайної сили й сповнена візіонарної величі. Ніколи не візьмемо йому за зло, що бурхливий потік метафор ллється в нього канонічної форма й створює нові. Ного поезія — це хаотичний вар образів, де мерехтять геніальні блискітки, але з того хаосу пернісного він ніяк не здолася створити космосу, та й не хоче. Йі окремі образи можна смакувати, але з них ніколи не створить собі чатах шлісної картини. Це „поезія для божественних“, як, здається, сам автор колись висловлювався.

Право на існування має й така поезія, якщо ми не відмовляємо того права Аполіперові Кокто й Пікассо. З його поетичного доробку можна виділити назву поезій такої довершеності, як „Ресті“, якщо не ішла трагічна риса, а саме, що в межах одного й того самого віршу (і то майже кожного) ми натрапляємо на „зрив“, на певні скоки від образів високопоетичних до низькопоетичних, від яскравої метафори до грубого вульгаризму. Автор сам не помічав тих „перескоків“, так ніби снігів, збараючи крунаки золота, мішав би їх з ринню. Або інший приклад: уявимо собі строкато-барвисту мармурову мозаїку, в яку вставлені окремі тафлі з зазначеної цегли й дерева, що легко вибирає вогаість й галізізму. Така мозаїка справляла б враження дивної неадекватності, не зважаючи на свою барвистість.

Якщо подібні „зрива“ подібуємо в Горотак, то він їх робить свідомо, з метою дати пущату, несподіваний сатиричний зворот, значить — за Гайнсовим методом — поетичну ілюзію. Осмачка тих своїх зривів не усвідомлює. Не він падає над матеріалом, а матеріал опановує його і бурхливий потік образів несе поета, ступаючи ним об скелі й оздоблює камінням.

*) Уривок з статті „Друкувані в статті „Остап Вишня“, ч. 91-92 — 1947 рік.

«Відверто кажучи»

(Мемуари колишнього державного секретаря США Дж. Ф. Бериса)

Минулого четверга почалися в Лондоні наради заступників 4 міністрів закордонних справ, що мають підготувати для своїх шефів матеріали в справі мирних договорів з Німеччиною та Австрією. Тож німецьке питання знову переглядають частин мемуарів Бериса (див. «УВ» ч. 75 (133) від 22.10.), що змальовують перебіг нарад великих трьох у Ялті з приводу питання німецьких репарацій, домагання окупаційної зони для Франції і, головне, східних німецьких кордонів, як також самі привчання до Ялтинської конференції тощо. Такими чином читач матиме змогу порівняти, як кожна з трьох великих держав ставилася до згаданих питань раніше і як вона трактує їх тепер і надалі. Ред. «УВ».

Мале приготування

Як я помітив, президент зовсім мало готувався до Ялтинської конференції. Його інавгурація (поводження в правах президента на 4-те чотирити—прим. перекл.) мала місце в суботу перед тим, як ми залишили Вашингтон і за 10 днів до переїзду ним знову поновляла. На крейсері президент, адмірал Лей та я, в п'ять чи шість годин і як звичайно по обіді, обговорювали деякі питання, що слід поставити на розгляд, а надалі ж пропозиції щодо утворення Об'єднаних Націй. Тільки за день до висліку на Мальті я дізнався, що ми мали на борту цілком викінчений збірник досліджень та рекомендацій, виготовлених державним департаментом. Я запитав президента, чи департамент дав йому всі потрібні матеріали і дістав відповідь, що ними опікується офіцер Вільям М. Гудон. Пізніше, коли я побачив дещо з цих дійсно прекрасних опрацьованих матеріалів, я справді жалкував, що ми їх не обговорили бодай на борту крейсера. Я певен тепер, що це трапилось тільки через хворобу президента. І я також певний у тому, що тільки президент Рузвельт, з його виключним знанням проблем, міг так вкритично знати їх, хоча так мало до конференції готувався...

Під час конференції в Ялті танком обговорювано німецькі репарації

Ялтинська конференція відкрилася в неділю, 4 лютого 1945 р., напередодні великих перемог союзників. Німецький контрвиступ на заході криваво заломився в Арденнському лісі, і ми вже підготувалися до продовження наступу на Рейн.

Росіяни почали наступ на східно-німецькому фронті, що закінчився в Берліні трома місяцями пізніше. Ситуація була такою, що президент Рузвельт та маршал Сталін пішли об заклад, хто раніш досягне: Совєти Берліну, чи американська армія—Манілі. Напням головним завданням на конференції було захистити пропозиції, вироблені на нараді в Дамбертон Оукс про утворення Міжнародної Організації миру. Але швидко просування наших армій вимагало також всебічного з'ясування європейських політичних та воєнних проблем. Президент, в погодженні з іншими членами, відкрив конференцію з наміром обміркувати: «що нам далі робити з Німеччиною».

Програма Сталіна

Сталін негайно дав зрозуміти, що він хоче обговорювати умови німецької капітуляції, майбутні форми німецької держави чи держав, репарацій та виділення окупаційної зони для Франції. Восени 1944 року Совєтський Союз і тимчасовий уряд Франції підписали договір про дружбу. Але вже безпосередньо в Ялті стало ясно, що цей договір та дружні промови дипломатів не змінили ні трохи настановлення Сталіна про участь Франції у війні. Його думка була надати Франції малу частину контролю над Німеччиною, наразі він заявив, що Югославія та Польща мали більше права на участь в переговорах, ніж Франція.

Коли Рузвельт та Черчіл запропонували виділити окупаційну зону для Франції, то Сталін погодився, але тільки з умовою, що ця зона мусить бути виділена з територій, наданих під окупацію Сполученим Штатам і Британії. Але він особисто протестував проти надання

Франції репрезентативного місця в союзній Контрольній Раді для Німеччини. Його думку з приводу цього раніш уже висловив президент Молотов, а тепер повторив сам Сталін: «Це може бути зроблено для Франції як люб'язність, а не тому, що вона має на це право».

Домагання зони для Франції

«Я погоджуюсь надати Франції зону, — заявив Сталін, — але я не можу забути, що в цій війні Франція відчинила для ворога ворота». Він наполягав на тому, що постави б труднощі, коли б надати Франції окупаційну зону і представити в союзній Контрольній Раді та відмовити в цьому іншим, що воювали більше, ніж Франція. Він додав, що Франція скоро домагатиметься, щоб де Голь був присутнім на конференціях великих трьох.

Черчіл гаряче виступив за захист Франції та обстоював погляд, що вона має бути репрезентована в Раді. Він сказав, що для англійського народу було б незрозумілим, коли б при вирішенні проблем, що стосуються питань Франції та французької зони, вирішували б без її участі в дискусіях. Це, мовляв, не означає, як думав Сталін, що Франція домагатиметься участі де Голя в конференціях великих трьох. Сміючись, Черчіл додав: «Наша конференція є клубом справді вишуканого типу, вхід до якого мусить бути сплаченим п'ятьма мільйонами воєнних або чимсь рівнозначним».

Сталін все ж боявся, що таке домагання поставе. Він сказав, що генерал де Голь був дуже «нервальним», і декілька разів повторював, що навіть тоді, як ще «Франція не брала належної участі у війні, де Голь уже домагався рівних прав з Совєтами і британцями та американцями, що вже провадили боротьбу». Президент Рузвельт не дискутував із Сталіном про де Голя. Президент був захоплений Францією та французьким народом, але не де Голем. Декілька разів президент пригадував наразі в Кабабінці, на якій де Голь порівнював себе з Жанною Д'Арк, як духовою провідницею Франції, та з Клемансо, як її політичним керівником.

Позиція Рузвельта

На початку дискусії президент Рузвельт не обстоював надання Франції репрезентативного місця в союзній Контрольній Раді. Але в пронесі аргументації, однак, президент сказав, що він хотів би порадитися перед тим, як обговорювати дальшу фазу цього питання, та просив відкласти обговорення.

На другий день п. Гопкінс, Еверетт Геррімен, наш амбасадор в Совєтському Союзі, та я домагалися, щоб президент наполягав на репрезентативності Франції в Раді; не можна, мовляв, погоджуватися на тому, щоб зона була без репрезентативності, і що протилежне вирішення тяжко образило б французів. Президент нарешті прийшов до того ж висновку і в дальшому обговоренні сприяв успішному погодженню із Сталіном цього питання. Під час наради у Ялті з приводу німецького питання, головною темою совєтської делегації були репарації.

За конференційним столом маршал Сталін сидів поміж В. Молотом та М. Майським, заступником міністра закордонних справ. Майський був російським амбасадором у Лондоні протягом одинад-

цяти років і в Ялті був і перекладачем і радником Сталіна. Це він склав совєтські пропозиції щодо німецьких репарацій.

Сталін починає дискутувати

Після цього маршал Сталін почав дискутувати. «Причина наших турбот останнього часу, — стверджував він, — полягала в тому, що репарації вимагались грошми. Зразу ж поставало питання переводу німецьких марок на закордонну валюту. Це було каменем, об який розбивались всі репарації». Маршал Сталін домагався, щоб наші три сили, що витримали найбільший тягар війни, мали першество при розподілі репарацій. Він сказав, що треба виходити з того, що... Франція не понесла ніяких воєнних жертв в порівнянні з трьома силами, про які я згадував». І потім, щоб підкреслити свою аргументацію, додав: «Франція воює тепер вісьмома дивізіями, тоді як люблінський уряд (маріонетковий уряд Польщі, утворений Совєтами — прим. перекл.) має десять дивізій».

Не було сумніву, він дотримувався тієї засади, що претенсії того чи іншого уряду мають виходити з кількості його дивізій. Він не знову підкреслював, сказавши в Ялті, коли заговорили про погляд Папі: «А скільки він має дивізій?» Це не ввійшло в звіт про конференцію, але цього аргументу він часто вживав і потім.

Тісно пов'язаною з репараціями була проблема усталення кордонів Польщі. Президент Рузвельт на початку дискусії сказав: «Сполучені Штати вважають, що польський східний кордон мусить слідувати так званій лінії Керзона». Однак він підтримуватиме свій погляд, висловлений уже ним у Теграні: що було б бажаним трохи виправити підлину частину цієї лінії так, щоб місто Львів та принаймні частина нафтових полів залишилися на польському терені.

Прем'єр-міністр Черчіл зазначив, що він обстоював лінію Керзона в попередньому вигляді, але з утриманням за Совєтами Львова. Домагання Совєтського Союзу на цей терен, — сказав він, — «обгрунтовано не на силі, а на праві». Якби Совєтський Союз зробив «великодушний жест на користь знайомих слабшого партнера», як це пропонує президент, то, за словами Черчіла, «Британія з захопленням вітала б совєтську пропозицію». Маршал Сталін відповів схвальною промовою.

Сталін хвилюється

«Керзонівська лінія є лінія Керзона і Клемансо і тих американців, що в 1918 та 1919 роках брали участь у конференції», — декларував Сталін... Росіяни тоді не були запрошені і не брали участі. Ленін не було призначені лінії Керзона... Тепер дехто хоче, щоб ми були росіянами менше, ніж були Керзон та Клемансо. Ви хочете, щоб над нами глумилися. Що ми можемо тоді сказати білорусам та українцям? Вони тоді скажуть, що Сталін і Молотов були менше владними захисниками Росії, ніж Керзон і Клемансо. Я не міг би зайняти такої позиції і повернутися до Москви з відкритим лицем». При цьому Сталін зиркав з місця і говорив стоячи зі столом. Це було тільки раз за всю конференцію, що він вважав тако сильно хвилювання і в такий спосіб.

По шпальтах совєтських часописів

Крокодиліччя сльози Демченка

Московські «Ізвестія» надрукували в числах за 1 і 2 жовтня звіт про виступ делегата України Демченка в комітеті для соціальних, гуманітарних і культурних питань при ОН. Цього разу темою для промови «наш землячок» обрав... «захист» переміщених осіб, що є здебільшого жертвами тоталітарного більшовицького режиму, від «свалли англо-американської окупаційної влади».

Він говорив: «В таборах західних зон Німеччини і Австрії, а також Італії є понад мільйон переміщених осіб. Більше як 300 тисяч совєтських громадян, серед них понад 100 тисяч громадян України, все ще залишаються за межами батьківщини. Ці люди не можуть повернутися до своєї країни через той режим, який створено в таборах. Окупаційна влада поставила на чолі багатьох таборів воєнних злочинців і зрадників, які поширюють брехню про СССР і тероризують усіх, хто висловлює бажання повернутися до свого народу».

Демагогія «представника України» шита білими нитками. Чи не кожному, мабуть, відомо по цей бік залізної засони, що втікачі не повертаються не «через той режим, який створено в таборах», а через кривавий і злочинний режим, що його запровадили московські окупанти на Україні та їхні посіпаки типу Демченка.

Пролізавши крокодиліччя сльози над долею втікачів, Демченко і далі співав усім знай і набридли теревиш про те, що «англійська і американська окупаційна влада систематично перешкоджає репатріації цих людей, щоб примусити їх емігрувати до тих країн, уряд яких потребують дешевої робочої сили».

Свою промову він закінчив так: «Люди, примусово завербовані в таборах для праці в лісах Канади, на плантаціях Бразилії, в копальнях Бельгії і Англії, живуть в цих країнах в таборах за колючим дротом, дістаючи злиденну заробітну

платню. В листах, які вони надсилають на батьківщину, вони проклинають тих, хто не дав їм змоги повернутися до рідної країни».

Брехлива, демагогічна промова Демченка була саримована не так до присутніх, як на загуряного більшовицькою пропагандою совєтського обивателя, якому уряд не може подати правдивих причин, чому сотні тисяч людей свідомо відмовляються від повороту до СССР. Демченкові відповідали представники Канади, Бельгії, Бразилії та інших країн. Вони заперечили совєтські обвинувачення. Так делегат Канади коротко відповів, що всі втікачі, що є в Канаді, кожного дня можуть виїхати до своєї країни. Бразилійський делегат повідомив, що його країна дає змогу всім втікачам і переміщеним особам брати участь в її економічній розбудові.

Відновлення «Запоріжстали»

Усі совєтські часописи багато уваги приділили описові «великої виробничої перемоги совєтського народу». Йдеться про відновлення і урухомлення великого металургійного заводу в Запоріжжі. Цій події «Правда» і «Ізвестія» присвятили аж цілі сторінки.

Збудований в тридцятих роках металургійний завод над Дніпром мав велике значення для економіки Совєтів, виробляючи спеціальні гутунки сталі для автомобільної, тракторної і танкової промисловості. Цю «перлину совєтської металургії» було знищено при відвороті червоної армії в 1941 році на схід.

Після вигнання німців з України відразу приступили до відновлювальних робіт на «Запоріжсталі», бо її продукція конче потрібна для Совєтів. Проте відбудова заводу натрапила на великі труднощі і затягулася.

Так українське добро—хліб, вугілля, метал—пливе ешелонами за ешелонами до Москви, для зміцнення більшовицького воєнного потенціалу.

Дитяча праця

на совєтських підприємствах

1 жовтня почався на Україні черговий набір хлопчиків і дівчат у віці 14—17 років до шкіл фабрично-заводського навчання. Совєтська преса багато розписується на цю тему. По пілому Совєтському Союзу в жовтні треба змобілізувати майже 500 тисяч дітей до фабрик. Одна лише Україна повинна дати для поповнення «сталінських робочих резервів» більше як 130 тисяч підлітків.

Що уявляє собою це «поповнення робочих резервів»? У жовтні 1940 року уряд на доручення Сталіна видав спеціальний закон про так звані трудові резерви. На підставі цього закону сотні тисяч дітей були відірвані від батьків і загнані до державних підприємств на важку, небезпечну працю. В роки війни, коли старше покоління схиляло кров'ю на фронті, ці діти, які на багатьох підприємствах становили 70-80% робітників, вивести на своїх плечах, разом з жінками, тягар воєнної промисловості.

Могло б здаватися, що тепер, після закінчення війни, ці молоді повернуться туди, де їм місце в кожному, нетоталітарній країні—до шкіль і родин. Однак, як показує нова мобілізація, Кремлівській потрібна за всяку ціну розбудувати військовий потенціал, навіть коштами праці мільйонів дітей.

Учнів до шкіл фабрично-заводського навчання має дати в основному село. Совєтська преса сама визнає, що лише незначна частина підлітків голоситься добровільно до шкіл. Більшість мобілізує уряд демонструючи на прикладі, як готуються нові раби совєтської системи.

СПОРТ

Міжнародні олімпійські ігри

(продовження)

День 6 квітня 1896 року був днем народження Олімпіади. Ця перша олімпіада відбулася в Афінах (Греція). Там можна було перший раз бачити низький старт на дистанцію в 100 м., що його показав американець Бурке, здобувши перемогу. До цього навіть на 100 м. стартували з високого старту. Відтоді низький старт завоює своє місце в бігах. Друга олімпіада відбулася в 1900 році в Парижі, третя в Америці в місті Сент-Луї, де в перший раз американські спортсмени довели європейцям свій зріст в найрізноманітніших лінійках спорту. На прохання греків, четверта олімпіада відбулася в 1906 р. знову в Афінах, щоб цим відсвяткувати десятиріччя ювілей олімпійських ігор. Слідуючі олімпійські ігри мали відбутися в 1908 році в Англії, але Італія була в той час в дуже тяжкому економічному стані і відмовилася від проведення олімпіади в себе. Не зважаючи на те, що до початку олімпіади лишився лише рік (Італія відмовилася в 1907 році), а цього часу замало для підготовки такого широкого масового свята. Англія згодилася прийняти олімпіаду до себе, і тому п'ята олімпіада відбулася в Лондоні. Участь взяли 1893 представники різних націй. Переможцем в цій олімпіаді вийшла Англія, що мала 56 перемог. На другому місці лишилася Америка з 23 перемогами. Стокгольм був господарем шостої олімпіади. Одним з найкращих результатів, як на той час, був стрибок у височіні американця Ріхардса 193 см.

Вісна перервала правильне чергування олімпіад, і тому сьома олімпіада відбулася в 1920 р. в Антверпені (Бельгія). Тут в перший раз стартує Нурмі—знаменитий фінський бігун на довгі дистанції, що його рекорди були на межі неможливого. Деякі з його рекордів трималися більше як 20 років. Для чергової олімпіади 1924 р. збудували в Парижі один з найкращих стадіонів світу. Першу золоту медаль на цій полі здобули футболісти з Уругваю. Такі виследи як 1500 м. за 3.53,6 сек.; 5000 мет. за 14.31,2; дружинний біг на 3000 м. за 8.32 говорять самі за себе. В дев'ятій олімпіаді, що відбулася в Амстердамі знову беруть участь і німці, яких були виключили після війни 1914-18 р. з членів олімпійського комітету. Як відомо, тепер німцям знову заборонено брати участь в олімпіаді.

Футбол

„Беркут“ — „Чорногора“
2:1 (2:0)

„Беркут“: Касян, Опалевич, Солтис, Волинський, Лютак, Зарипський, Галусяк, Бавах, Дмитерко, Макар, Яровий.

Партійний суддя — не суддя. Цього, очевидно, не знає ще наша РФК, а якщо знає, то, не зважаючи на це, все таки прислала такого суддю на зустріч „Беркут“ — „Чорногора“. Такі судді не тільки не виховують спортивного духу в наших глядачів і спортсменів, а, навпаки, доводять їх до цілком зрозумілого в таких випадках фанатизму.

„Беркут“ в цілому, як дружина, заслуговує на особливу похвалу, що, не зважаючи на явну гру судді разом з „Чорногорою“ проти них, не шов на грубу гру. Перша половина гри була, з кожного погляду, кращою за кінцівку матчу. В

цій же половині і злобував „Беркут“ два голи, а разом з ними і такі важкі для нього пункти. Особливо відзначився знову Макар, який забив обидва голи для „Беркута“, а в обороні — Лютак, що через нього ніяк не міг „переїхати“ напад „Чорногори“.

„Січ“ Регенсбург — „Лев“ Миттенвальд 3:0 (1:0)

Нарешті „Левони“ наступили на „хвіст“ і піхто фіншували, як славні регенсбурзькі січовики (колись, може, вони були й запорізькими, але часи мінються). З цією програмою сильно захитався трон нашого майстра. Тепер йому треба добре дивитися, щоб ще донебудь не придивили йому „лев'ячого хвоста“, бо він тоді разом з хвостом загубить і першість.

„Довбуш“ П — Німецька дружина „Гарт“ 2:2

Зустріч відбулася в пелію 2 листопада і закінчилася нічиєю. Тут теж мусимо звернути увагу на песпортову поведінку судді, що затягнув гру більше, як на 10 хвилин, бо... „Довбуш“ ніяк не міг витратити, а німці вели 2:1. Аж коли суддя дав штрафний удар від ворітими німців, до того ж з пелію домі причини, і „Довбуш“ вдалося забити ремісового гола. Тоді він вирішив, що матч можна, а може й треба, закінчити, а то, дивись, ще німці заб'ють нашому „Довбушеві“ ще одного гола.

„Беркут“ П — „Степ“ Ділінген 5:5. Гра за першість обласної ліги. Гра обох дружин дуже завзята, але, на жаль, з технічного

боку не на дуже високому рівні. Особливо озоронці лишають бажати собі багато кращої гри.

„Дністер“ Цуффенгаузен — УССК Мюнхен 3:1 (1:0)

Чергова зустріч на першість в нашій Оберлізі. Початок гри в сильному темпі і чиста гра обох дружин викликали загальне задоволення глядачів, але... це тривало недовго. Мюнхенські студенти, бачачи загрозу з боку сильнішого „Дністра“, почали показувати свою „студентську зверхність“, що полягало в б'їті гравців по ногах. Перший гол забиває Закалушній, і „Дністер“ веде 1:0 до кінця першої половини. Після перерви гра продовжується з зав'язками. Студенти продовжують атакувати, замість м'яча гравців „Дністра“. Їхні атаки скоро увінчалися „устіхом“, коли один з гостей „по-мистецьки“ підбив Закалушнього так, що його припалося вийти з поля. Але і це не допомагає. Через кілька хвилин Куцан забиває другого гола, а за ним Хитра — третього. Всі намагання гостей зрівняти рахунок, не приводять до успіху, і гра закінчується з рахунком 3:1 на користь „Дністра“. Особливого призначення заслуговують гравці „Дністра“ за те, що на грубості гостей не відповіли грубості, довівши цим своє дійсно спортове виховання.

М. ТАРНАВСЬКИЙ

Табель першости

	Ігор	Воріт	Пун.
1. „Дністер“ Цуффенгаузен	4	10:5	8
2. „Лев“ Миттенвальд	5	10:6	7
3. „Січ“ Регенсбург	5	16:10	6
4. „УССК“ Мюнхен	4	6:7	4
5. „Чорногора“ Ангсбург	5	8:10	4
6. „Беркут“ Нойль-Ульм	5	6:12	3
7. „Дніпро“ Корнберг	2	3:7	1
8. „Дніпро“ Байройт	4	7:10	1

Свято Покрови в байройтській гімназії

Українська гімназія в Байройті урочисто святкувала свято Покрови. По відправах урочистих Богослужб в обох наших церквах, гімназіяна молах, із своїми директорами й учительським збором, зішлася в гімназії, і тут відбулася святочна імпреза. Гімназійний хор під диригентурою о. проф. Прокоповича відспівав „Ой зійшла зоря вечорова“. Уч. 7-ої класи Ульяна Кушнір продекламувала зворушливо вірша Ульяна Кравченко, а, потім, о. проф.

Кудрик виголосив продуманий реферат про Матір Божу. Учениця О. Грандік відіграла на форте'янн сонату Бетговена, а учениця 4-ої класи Зайч продекламувала „Молитву до Пресвятої Богородиці“. Свято закінчено виступом гімназійного хору, що проспівав пісню на слова Т. Шевченка „О мий Боже України“, в супроводі форте'яна. Ціле свято відбулося в піднесеному настрої й залишило спомини у душах гімназійної молоді. Ніко.

Повідомлення

За новим статутом Управи до компетенції ІРО входять не тільки турботи про ДП, але й всяка інша і всяка матеріальна допомога біженцям, що прагнуть і ментуючи приїзду на терен Німеччини. Крім того, міжнародні харитативні організації (Католицька Місія та Світовий Союз Церков) також люблять бажанням бікуватися біженцями.

З огляду на це, Центральна Переселенська Управа оголошує ресетрацію всіх біженців-утікачів (включаючи також висирійкованих ДП) і просить подати такі листи на адресу Умідлюнг бюро, Мюнхен 2, Дахуерштрассе, 9/II такі відомості: 1) ім'я і прізвище, 2) склад родини, 3) місце праці, 4) фах, 5) чи був під опікою або коли звільнений, 6) чи подавав заяву про повернення

стану ДП і має відповідь, 7) наша докладна адреса. Відомості просимо надсилати не пізніше 15 листопада 1947 р. Центральна Переселенська Управа.

ПОДЯКА

Одним висловлюємо приязну подяку шановному отцеві Деканові Михайлові Пиретові і о. Петрові Липинові за сповнення обрядових чинностей при похоронах мого невідьжального мужа, поручника

Ярослава Ониськова

за їх піклу моральну піддержку в моїй безнадійно великій горі.

Одностовно висловлюю ширшу подяку всім, хто взяв участь у похоронах.

Горем пририта Дружина і глибоко засмучена Родина.

Купимо славник Бориса Грінченка. Згодшуватися на адресу „Українських Вістей“.

РОЗШУКИ

— Різних і знайомих із села Рипкова Воля, повіт Ярослав — Паславський Юрко. München 12, Fürstengiederstr. 155. 27—1

— Трофименко Галину. Людмилу, Оксану розшукують родичі. Писати на „Українські Вісті“. 30—34

— Дочку Анну 1924 року та сина Михайла 1922 р. з села Копилка, — шукає батько Іванів Олекс. Згодшуватися на „Українські Вісті“. 62—2

— Батька Якова Власенка, нар. 1898 р. — Оксана Власенко, Balderstone Mill Rochdale Lancashire England. 60—1

— Розшукують Савенко Тоню. Востаннє перебувала в Марієнбаді, Чехо-Словаччина. „Укр. Вісті“, для Гриця. 42—2

— Дружину Марію Павліну уродж. Тарновську (Волин.), племянника Заставника Тараса Васильовича (Горішківка). Протоєрей Семенович Олександр, Amer. Standortlazarett 293. 2

— Синів — Івана, Петра Павленків, — батько Кирило Павленко, Регенсбург, Оселя, табір ІРО, ВІ. III/61. 50—2

— Кінника Павла, Сугань Миколу, Гиренка Федора, Холода Миколу та інших земляків — Душенко Якія. Згодшуватися на „Українські Вісті“. 51—1

— Ніну Баранків, Васіля Павла, Сагана Володимира — Віктор Ределя з Запорізької обл. Софійського р.у. Згодшуватися на „Українські Вісті“. 52—1

— Сашиних рідних розшукують Назарен О. Сповідити до редакції. „УВ“ 42—5

Оголошення

Вийшла з друку нова книжка проф. П. Коваленка п. н.

„БУТИ ЧИ НЕ БУТИ?“

Ціна 3 НМ.

Замовляти: Українська Книгарня, Мюнхен, Дахуерштр. 9, та кооп. „КОС“.

Мюнхен, Рогаггайштр. 46 а.

— Гладкий Роман і Павлюк Роман! Відішліть на адресу John Rybak, R. R. 3, Box 98, Portage la Prairie, Manitoba, Canada. 65—1

— Багана Артема розшукують Оприс Баган Жіла. „В“ Transit Camp 36/75 DPAC 5, BAOR 26. 66—1

— Коменду Віру або Надію, дочку Кирила з Дорогичинського повіту Пінської області пошукує дядько Коменда Якія з Канади. Хто знає би про неї прошу повідомити: Денис Несторович, табір Лисенко, Гашівер, Мекерштрассе 21. 67—1

— Брата Олексю пошукує Чернишин Юрій — Ашафенбург, табір Аргілеріє. 68—2

— Томашевських Василя, Мотрю, Зіну, Леонду і Надію пошукує Обрун, з дому Томашевська Антоніна — табір Лисенко, Гашівер, Мекерштрассе 21. 69—1

— Загублено документи і картку ДП ч. 097371 та посвідку на ровер ч. 35052 на прізвище Салодурів Петро з Бл. „Б“, кім. 69, табору Райнгард-Казерне в Новому Ульмі.

— Онуків Зою і Юру — розшукують бабушка Лєся. Згодшуватися на „Українські Вісті“ 71—6

— Брата Лутану Івана розшукують сестра Галина. Того, що знає щось про нього, прошу повідомити на „Українські Вісті“. 72—2

— Дра мед. Дмитра Стасюка й Дмитра Головацького з Онута пошукує д-р мед. Євген Омельський 14-а. Ulm, Donau, Römerstr. 67. 47—2

Оголошення

— Вийшла з друку нова книжка В. Чапенко „Гетьманська слава“. Ціна 5 марок. Книгарня „КОС“, Мюнхен, Roßgäßchen 30/31, M. 70—2

Матримоніальне

Гарний чоловік, 40 літ з високою освітою, шукає засталою знайомств з порядною інтелігентною українкою, вищесереднього зросту, у віці від 25 до 35 літ. Писати до „Укр. Вістей“ під „Знакомство“. 61—2

Чи Ви вже знаєте.....?

...що американський національний спорт ч. 1 є не футбол, як то є в Європі, а безбол? В футбол, той, що його знають в Європі, американці майже не грають. Американський футбол є національним спортом ч. 2 і дуже різниться від нашого. Інша складова частина, цілком інші правила, можна грати руками, і власне, руками найбільше грається. Зараз в Америці закінчився сезон бейзболу, і національний спорт ч. 2 вступає в свої права. Перша зустріч між дружинами „Каван“ і „Керрі“, що відбулася в Нью Йорку, закінчилася з рахунком 17:13.

...що футбольні правила існують уже 79 років, але правило, що за грубості на штрафній площі дається одиннадцятиметровий удар, не таке старе, незабаром буде лише 49 років? Ного прийшлося ввести тільки тому, що при грі на першість з футболу в Англії (як відомо, футбол винайшли англіїці), гравці, що саме хотів бити по воротах, оборонень просто збивали з ніг, і простий штрафний удар нічого не давав, бо гравці ставали стінкою, і забити гола не було можливості. Тоді стали шукати якогось грізного штрафного вивини, що показала себе як найкраща засторога проти грубої гри.

...що у 1949 році не відбулися світові змагання з бігу і стрибків на лижах? Ця постанова була прийнята на засіданні світового об'єднання лижовиків, що відбулося в Копенгагені. Наступні змагання відбуваються в 1950 році в Америці. ... що 160 років тому, 9 жовтня 1787 р. французький повітроплавець Блішар при своєму виступі в Лийпцігу (Німеччина) першим випробував парашут, стрибавши ним з повітряного балону?

ДО НАШИХ ЗАМОВЦІВ

Подаємо таксу оплати за надрукування оголошень в нашому часописі 1 стор. — 600 НМ, 1/2 стор. — 350 НМ, 1/4 стор. — 200 НМ, 1/8 стор. — 100 НМ, 1/16 стор. — 50 НМ, 1/32 стор. — 25 НМ. В тексті — 100%, наліжних.

РОЗШУКИ — 50 пфеніг. за кожне окреме слово.

Належну суму слід надсилати разом з текстом оголошення.

Без попередньої оплати — оголошень друкувати не будемо.

Адміністрація.

Часопис „УКРАЇНСЬКІ ВІСТІ“ виходить двічі на тиждень у середу і суботу. Приймається передплати:

На 1 місяць — 8 НМ
„ 3 „ — 24 НМ
Ціна окремого числа 1 НМ.

Організуйте групову передплату та жоло шукатися для колекції. — Колекціонерам знижка 20%. — У справах передплати, одержування часопису, зміни адреси тощо — звертатися листом і особисто до Адміністрації.

Administration „Ukrainische Wiste“

Neu-Ulm, Ludwigstr. 10.

Видавничча Спілка „УКРАЇНСЬКІ ВІСТІ“

РЕДАГУЄ КОЛІГІЯ

Головний редактор із. БАГРІНИЙ

Редакція застерігає за собою право шкоро чинити дописи, а в прикладі намісники дописів застатися лише в особливих на випадок. — Дописи і листи в справах редакційних адресувати не окремим редакторам, а Редакції:

Redaktion „Ukrainische Wiste“ Neu-Ulm, Ludwigstraße 10.

Редактору надішліть усвідомлюючи з кращою шкорою табір Н. Ульму — Близько 440 літ 5—12 год. щотижня, крім суботи.

Authorized by European Command Civil Affairs Division APO 737 — AC 3378 — DEC-ADD — 14 July 1947

Druck: Ukrainische Zeitung, Neu-Ulm, Ludwigstraße 10